

The background of the cover is a complex, abstract design. It features concentric circles and arcs in shades of blue and grey. Overlaid on these are various geometric shapes, including rectangles and circles, some of which are outlined in black. Arrows of different sizes and orientations are scattered throughout, suggesting a sense of movement or flow. In the center, there is a prominent orange and yellow circular element that resembles a stylized sun or a gear. Below this central element, there is a cluster of blue squares arranged in a circular pattern. The overall aesthetic is technical and scientific.

SCIENCE AND EDUCATION

ISSN 2181-0842 VOLUME 2, SPECIAL ISSUE 1

MAY 2021

SCIENCE AND EDUCATION

SCIENTIFIC JOURNAL

ISSN 2181-0842

VOLUME 2, SPECIAL ISSUE 1

MAY 2021

SCIENCE AND EDUCATION

SCIENTIFIC JOURNAL VOLUME #2 SPECIAL ISSUE #1

Executive Secretary

Tusmatova Nozima Inomovna

Editorial board

Z.Yaxshieva

Jizzakh State Pedagogical Institute, Doctor of Chemical Sciences

S.Sangwa

African Leadership University, Doctor of Business Administration

S.Otakulov

Jizzakh Polytechnic Institute, Doctor of Physical and Mathematical Sciences

M.A.S.Khasawneh

King Khalid University, Special Education, PhD

Sh.Akramova

Military-technical Institute of the National Guard, Doctor of Pedagogical Sciences

E.M.Colocassides

College of Tourism & Hotel Management, Doctor of Science in Communication

B.Sultonov

Tashkent Pharmaceutical Institute, Doctor of Technical Sciences

A.Sidiqov

Tashkent Institute of Chemical Technology, Doctor of Chemical Sciences

B.Kucharov

Institute of General and Inorganic Chemistry of the Academy of Sciences, Doctor of Technical Sciences

I.Eshmetov

Institute of General and Inorganic Chemistry of the Academy of Sciences, Doctor of Technical Sciences

M.Abdullaev

Andijan State University, Doctor of Historical Sciences

Z.Tojjeva

National University of Uzbekistan, Doctor of Geographical Sciences

N.Jiyanova

Tashkent Financial Institute, Candidate of Economic Sciences

X.Qobulov

Tashkent Financial Institute, Candidate of Economic Sciences

A.Nabiev

Tashkent Institute of Chemical Technology, PhD in Technical Sciences

A.Turgunbaeva

Namangan State University, PhD in Psychological Sciences

B.Xaynazarov

National University of Uzbekistan, PhD in Historical Sciences

M.Voxidova

Tashkent State Institute of Oriental Studies, PhD in Economics

A.Rahmonov

Republican Scientific-Practical Center, PhD in Pedagogical Sciences

Масъул котиб

Тусматова Нозима Иномовна

Тахририят

З.Яхшиева

Жиззах давлат педагогика институти, кимё фанлари доктори

S.Sangwa

African Leadership University, Doctor of Business Administration

С.Отакулов

Жиззах политехника институти, физика-математика фанлари доктори

M.A.S.Khasawneh

King Khalid University, Special Education, PhD

Ш.Акрамова

Миллий гвардия ҳарбий-техник институти, педагогика фанлари доктори

E.M.Colocassides

College of Tourism & Hotel Management, Doctor of Science in Communication

Б.Султонов

Тошкент фармацевтика институти, техника фанлари доктори

A.Сидиков

Тошкент кимё-технология институти, кимё фанлари доктори

Б.Кучаров

Фанлар академияси Умумий ва ноорганик кимё институти, техника фанлари доктори

И.Эшметов

Фанлар академияси Умумий ва ноорганик кимё институти, техника фанлари доктори

M.Abdullaev

Андижон давлат университети, тарих фанлари доктори

З.Тожиева

Ўзбекистон миллий университети, География фанлари доктори

Н.Жиянова

Тошкент молия институти, иқтисод фанлари номзоди

X.Қобулов

Тошкент молия институти, иқтисод фанлари номзоди

A.Набиев

Тошкент кимё технология институти, техника фанлари PhD

A.Turgunbaeva

Наманган давлат университети, психология фанлари PhD

Б.Хайназаров

Ўзбекистон миллий университети, тарих фанлари PhD

M.Voxidova

Тошкент давлат шарқишунослик институти, иқтисодиёт фанлари PhD

A.Раҳмонов

Республика илмий-амалий марказ, педагогика фанлари PhD

TABLE OF CONTENTS / МУНДАРИЖА

1.	Azamat Ruzvonovich Raxmonov O'quvchilarni ta'limda ijtimoiy pedagogik moslashuvchanligida ota-onalarning rolini oshirish	6
2.	A.Қ.Лутфуллаев Ёшлар тарбияси ва мусика санъати	16
3.	Ш.Абдужалилова Умумий ўрта таълим ўқувчиларини мафкуравий тарбиялаш омиллари	24
4.	Sardor Mardanaqulovich Abduxamidov, Jasurbek Muradovich Narimanov Ta'lim menejmentining funksiyalari va bugungi kundagi o'rni	31
5.	M.A.Asadullaeva Inklyuziv ta'limda musiqa terapiya	40
6.	A.A.Бурханов, М.М.Абдужалилова Лексические особенности просторечия русского языка	49
7.	Жамшид Файзуллаевич Равшанов Методы формирования ключевых компетенций на уроках истории	59
8.	Fotima Uralovna Jumanova Янги Ўзбекистон таълим тизимида амалга оширилаётган ислохотлар	67
9.	М.Ш.Исламова Касбий дунёқарашни шакллантириш асослари	78
10.	О.А.Йўлдошев Бошланғич синфларда техноген цивилизациядан фойдаланишнинг педагогик шарт-шароитлари	88
11.	Ж.С.Қаюмов Шашмақомга бахшида умр	98
12.	Ikrom Davronovich Qodirov Tarix fanini o'qitish samaradorligini oshirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish	106
13.	Мафтуна Қурбонова Мустақил ишларни ташкил этиш асосида ўқувчиларнинг ўқиш ва тушуниш даражасини шакллантириш методикаси	114
14.	Sh.R.Mahkamova Insoniyat evolyutsiyasida musiqa san'atining tutgan o'rni	125
15.	С.Р.Мирзаева Талаба валеологик онгининг психологик ҳимоя механизмлари билан детерминантлашуви	133
16.	Г.Мирзарахимова Бўлажак ўқитувчиларни тайёрлашда мустақил таълимнинг ўрни	144
17.	Малоҳат Саиджабборовна Мухитдинова Мусиқа таълимида компьютер дастурларни қўллаш	152
18.	Насиба Холбоевна Элмурзаева, Аширбек Мустафаевич Суяров Самообразование личности в процессе профессиональной подготовки студента	161
19.	Н.Ж.Эшнаев Суицид ва унинг ижтимоий-психологик омиллари	172
20.	Tolib Turgunovich Nazarov, Aziza Mirzabekovna Sayupova Maktabgacha yoshdagi bolalarni kreativ fikrlashga o'rgatishning psixologik aspektlari	180
21.	Одил Файбуллаевич Юнусов Бўлажак мусиқа ўқитувчиларнинг касбий компетентлигини ривожлантиришда вокал фанининг аҳамияти	189

22.	Р.Мусурманов, М.Шерматов Таълим муассасаси ва ота-она ҳамжиҳатлиги ўқув интизомининг омили сифатида	197
23.	М.Қ.Раҳманова, Баргида Баҳадировна Миржалилова Касб таълими талабаларининг педагогик интеграция асосида ижтимоий мослаштириш омиллари	206
24.	С.Р.Абдалова Таълим сифатини оширишда ўқитиш технологияларининг ўрни ва роли	218
25.	А.М.Суяров, К.М.Хуррамов Молия тизими ва молиявий сиёсатда пул кредит тизими, банклар ва уларнинг бозор иқтисодиётидаги роли	229
26.	М.ДЖ.Тошов Развитие здоровьесберегающей компетенции специалистов профессионального образования	238
27.	Б.Н.Тўрақулов, Р.М.Бахтиёров Мутахассисларни тайёрлашда касбий фаолиятнинг ўзига хос хусусиятлари	245
28.	Жаббор Эшбекович Усаров, Акбар Номозович Расулов Иқтисодий билимларни шакллантириш давр талаби	255
29.	Ж.Э.Усаров, С.Ҳайдарова Фанни компетенциявий ёндошув асосида ўқитишнинг ўқувчи ёш психологик хусусиятларига боғлиқ жиҳатлари	266
30.	Ж.Э.Усаров, Г.Н.Шарипова, Ш.С.Абдусаматова Таълим самарадорлиги ва унинг амалиётдаги аҳамиятида талабаларнинг ўзини ўзи ривожлантириш компетентлигининг ўрни	276
31.	Ж.Э.Усаров, Л.Г.Бобоходжаева, Н.Юсупова Аралаш таълим шакли - педагогик таълим кластерининг замонавий ёндашуви сифатида	286
32.	Akram Yo'ldoshevich O'tayev Talabalar siyosiy madaniyatini takomillantirish omillari	296
33.	M.M.Xalilova, G.A.Isoqova Musiqqa madaniyati darslarida musiqa savodi faoliyati	306
34.	Фарида Эгамбердиева, Шахзода Эгамбердиева Инфографика - вербал медиаматнни креоллашган медиаматнга айлантирувчи восита	313
35.	G.O.Ernazarova Ta'lim muassasasining innovatsion faoliyatini joriy etish xususiyatlari	322

Мутахассисларни тайёрлашда касбий фаолиятнинг ўзига хос хусусиятлари

Б.Н.Тўракулов

Р.М.Бахтиёров

Тошкент вилояти Чирчиқ давлат педагогика институти

Аннотация: Мақола мутахассисларни тайёрлашда касбий фаолиятнинг ўзига хос хусусиятлари мавзусига бағишланган. Шунингдек, мақола матнида касбий педагогик соҳа мазмуни, мутахассисларни тайёрлашда касбий фаолиятнинг ўзига хос хусусиятлари, шахсга хос касбий тажрибалар, илмий туйғулар табиати, мутахассисликка хос ёш хусусиятлари, ҳиссий заковати, авваламбор, эмпатия, коммуникатив бағрикенглик, ўз-ўзини ҳурмат қилиш, ўзи ва ўзгаларни англаш даражасининг етарлилиги, касбий билимдонлик каби масалалар ҳам кенг тадқиқ этилган.

Калит сўзлар: ўзаро муносабатлар, педагогик интроспекциялаш, ёш хусусиятлари, заковат, компонент, санъат, нутқ, товушлар, педагогик маҳорат "одам-одам" ёки аниқроғи, субъект-субъект муносабатлари.

Characteristics of professional training of specialists

B.N.Turakulov

R.M.Baxtiyorov

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region

Abstract: The article is devoted to the topic of features of professional activity in the preparation of specialists. The content of the professional and pedagogical sphere, features of professional activity in the training of specialists, personal professional experience, the nature of scientific feelings, age characteristics of the profession, emotional intelligence, primarily empathy, communicative tolerance, self-esteem, self-esteem, etc. such issues as the level of awareness, professional knowledge is also widely studied.

Keywords: interactions, pedagogical introspection, age characteristics, intelligence, component, art, speech, sounds, pedagogical skills "man-man", more precisely, subject-subject relations.

Бугунги кун давр талабининг асосий босқичларидан бири махсус касбий тайёргарликнинг давлат ва жамият тараққиётида малакали мутахассисларни тайёрлаш масаласи муҳим ҳисобланади.

Шу жумладан мутахассисларнинг касбий камолотини ҳисобга олиб айтганда педагог касби деганда шахсий фазилатлар, касбий фаолият учун восита бўлган компонентларни англатади. Бу ерда педагогнинг шахсияти унинг бошқа одамлар билан ўзаро муносабатларининг натижасини белгилайди. Шу сабабли, педагогика соҳасидаги талабаларни шакллантириш нафақат ишлаш учун зарур бўлган билим ва кўникмаларни, балки маълум шахсий фазилатларни ҳам ўрганиш энг юқори натижаларга эришиши ҳамда бу ўз навбатида келажакдаги касбий фаолиятида юқори натижаларга эришишга ёрдам беради.

Педагогика фан ва амалиётнинг замонавий ривожланиш даврида, юқори даражадаги таълимнинг шаклланишида ушбу босқичи келажакда фаолият юритувчи педагогларининг касбий фазилатлари ҳисобга олинади. Педагогика йўналишидаги талабалар шахсиятининг ўзига хос хусусиятлари (шахсият хусусиятлари, ўз навбатида, ёш хусусиятларига қараб белгиланади) уларнинг жамиятда ижтимоий фойдали фаолиятни амалга оширадиган мутахассис сифатида шаклланишида жуда муҳим аҳамиятга эга, деб таъкидланади. Бундан ташқари, замонавий илмий ва амалий педагогикада педагогларнинг шахсий фазилатлари, айниқса мутахассис сифатида шаклланиш босқичида уларнинг касбий фазилатлари ривожланиши белгилаб қўйилгани алоҳида кўрсатиб ўтилган. Шунинг учун ҳам педагогларнинг шахсини касбий ривожлантириш жараёнида, бошқа одамлар билан мулоқот қилишда ва улар билан муносабатда бўлиш, ўзларини англаш, қандай қийинчиликларга дуч келганлигини билиш ва тан олиш керак. Бўлажак педагог талабаларга касбий шаклланишининг дастлабки босқичида психологик ёрдам кўрсатишни амалга ошириш масаласига алоҳида урғу берилади. Уларга олий таълим муассаларида ўқиш ва таълим тарбия жараёни фаол олиб бориладиган касбий шаклланиш йўлида педагог ҳамроҳ бўлиш керак.

Юқори самарали педагогнинг ҳиссий заковати, авваламбор, эмпатия, коммуникатив бағрикенглик, ўз-ўзини ҳурмат қилиш, ўзи ва ўзгаларни англаш даражасининг етарлилиги, ўзига ишонч ва компетенция, ўқувчиларнинг ҳистуйғуларидан хабардор бўлиш, уларни бошқариш, ўзаро шерикларнинг ҳистуйғуларидан хабардор бўлиш ва уларни тартибга солиш билан белгиланади.

Эмоционал онгнинг юқори даражадаги ривожланишига эга бўлган педагог бу биринчи навбатда, ўзини ҳис қиладиган, ҳиссиёт соҳасини чуқур ўрганиш билан ўз ҳаёти ва касбий йўлини интроспекциялашга мойил.

Педагогика йўналишида таълим олувчи талабалар орасида эмоционал ақлнинг "ҳиссиётларни тушуниш" каби компоненти жуда аниқ эканлиги

мақсадга мувофиқ деб таъкидланмоқда. Бу мураккаб касбий босқичлар ва ҳиссиётларни бир босқичдан иккинчи босқичга ўтиш, ҳиссиётларни таҳлил қилиш ва ҳиссий билимлардан фойдаланиш касбий қобилиятининг ривожланганлигини кўрсатади.

Энг кам аниқланадиган педагогик компонент бу "ҳиссиётларни онгли равишда тартибга солиш", яъни бошқа одамларнинг ҳис-туйғуларини бошқаришдир. Бу ҳиссий ва интеллектуал ривожланиш учун зарур бўлган ҳиссиётларни акс эттирувчи мезон бўлиб, у ижобий ва салбий ҳис-туйғуларга очиқ қолишга, ҳиссиётларни уйғотишга ёки уларнинг маълумотлилиги ёки фойдасига қараб улардан воз кечишга, ҳиссиётларни тан олишга, уларнинг равшанлигини, ўзига хослигини, мақсадга мувофиқлигини аниқлаш, уларни бошқаришга ёрдам беради. Салбий ҳис-туйғуларни тўхтатиш ва ижобий маълумотларни ошириш орқали, уларнинг таркибидаги маълумотларни бузмасдан етказишга ҳаракат қилади.

"Туйғуларни аниқлаш" ва "фикрлашнинг ҳиссий енгиллиги" таркибий қисмлари деярли тенг равишда ифодаланади, бу санъат, нутқ, товушлар, ташқи кўриниш ва хатти-ҳаракатлар орқали бошқа одамларнинг ҳис-туйғуларини аниқлаш орқали ҳиссиётларни жисмоний ҳолати, ҳис-туйғулари ва фикрлари билан аниқлаш қобилиятининг пасайишини англатади. Ушбу педагогик касбий фаолиятда ҳис-туйғуларни ва эҳтиёжларни аниқ ифода этиш педагогик қобилияти, ҳақиқий ва ёлғон ҳиссиётларни фарқлаш, шунингдек, маълум бир ҳиссиётни келтириб чиқариш ва уни кейинчалик бошқариш қобилиятидир.

Мутахассиснинг касбий шакилланишида педагог шахсида эмоционал онгнинг таркибий қисмларини таққосласак, айтишимиз мумкинки, педагогика таълим йўналиши талабаларида юзларнинг ҳиссий баҳоланиши, ҳиссиётларни кечишини тушуниш қобилияти, уларнинг ўзгарувчанлик механизмлари, шунингдек вақт ўтиши билан ҳиссиётлар йўналиши, аралаш ҳиссиётлар ва мураккаб ҳис-туйғуларни ажрата олиш қобилиятига эга. Ўзларининг ҳиссий ҳолатини тартибга солиш қобилиятининг камлиги асосий босқичлардан бири деб айтиш мақсадга мувофиқ саналади.

Мутахассисларни тайёрлашда келажакдаги касбий фаолиятнинг ўзига хос хусусиятлари ётади. Педагоглар ва психолог мутахассисларнинг келажакдаги касбий фаолияти биринчи навбатда "одам-одам" ёки аниқроғи, субъект-субъект муносабатлари билан боғлиқ бўлиб, бу муносабатларнинг марказида шахс туради. Касбнинг ўзи одамлар билан самарали ўзаро муносабатда бўлиш учун одамнинг ва бошқа одамларнинг ҳис-туйғуларини тушунишни талаб қилади. Бўлажак мутахассислар касбга йўналтирувчи тренингларда ва ихтисослаштирилган фанларда катнашиб, ҳиссий ақллари ривожлантирадилар. Педагог касбини танлаш дастлаб бошқасини (ёки ҳеч

бўлмаганда ўзини), шу жумладан ҳиссий тажрибаларини билишга бўлган қизиқиш билан боғлиқ деб тахмин қилинади.

Муҳандислик касби одамга диққатни жалб қилишни англамайди, касбий фаолиятнинг асоси масаласи предметдир ва ҳатто зарур бўлган шахслараро муносабатлар нафақат ҳиссий ва интеллектуал қобилиятларни, балки техник хусусиятларни ҳам ривожлантиришни талаб қиладиган бундай масала билан воситачилик қилинади. Бироқ, бизнинг профессионал фаолиятимизнинг маҳсулдорлиги бизнинг ҳиссий ҳолатимизга боғлиқ эканлиги ҳақида бир қанча илмий изланишлар бундан мустасно эмас. Ривожланган ҳиссий заковат ҳиссиётларни оқилона бошқаришга имкон беради.

Н.Е.Шеринская ижтимоий гуманитар ва техник йўналишдаги талабалар, бўлажак педагоглар, психологлар ва муҳандислар иштирокида тадқиқот ўтказди. Тадқиқот натижаларига кўра, ҳиссий онг ва бошқа одамларнинг ҳис-туйғуларини англаш, шунингдек, ҳамдардлик нуқтаи назаридан, гуманитар йўналишида таълим олувчи талабалар муҳандислик талабаларидан анча устунлиги назарда тутилган. "Ўз-ўзини мотивация қилиш", "ҳиссиётларни бошқариш" компонентларига кўра, муҳим фарқлар топилмади. Бўлажак педагоглар учун, техник мутахассислик талабаларига қараганда, уларнинг ҳис-туйғулари кўпроқ маълумотга эгалиги билан фарқланиши изоҳланганлиги асос сифатида қабул қилинган (улар ўзлари ҳақида билим манбаи). Тахмин қилиш мумкинки, муҳандислик факултети талабалари ҳис-туйғуларни етказадиган маълумотлардан фойдаланмаслик кузатилади. Умуман олганда, педагог мутахассислиги ва техника мутахассислиги касбий фаолиятида ўзига хос босқичларни кузатиш мумкин.

Ўзига "бегона" бўлиб, бошқасига нисбатан ҳамдардлик билан муносабатда бўлиш қийин, шунинг учун уларнинг тушунчаси ва бошқаларнинг ҳиссий ҳолатига таъсири янада ёмонроқ. Бўлажак педагоглар ўзларининг ҳис-туйғуларини яхшироқ назорат қиладилар, аммо сезиларли фарқ бўлмаса-да, ҳиссий мослашувчанликнинг тарқалиш тенденцияси мавжуд: улар ўзига хос бўлган тажрибаларни тезроқ ўрганишади. Касбий педагогик эмоционал онгнинг деярли барча таркибий қисмларида кўпроқ ривожланган, ўз-ўзини мотивация қилиш бундан мустасно, бу ўзларининг ҳис-туйғуларини ўзбошимчалик билан бошқаришдир. Педагоглар орасида ушбу компонентнинг юқори кўрсаткичи сезиларли даражада устун бўлишига қарамай, уларда ўзбошимчалик назорати паст даражада бўлган одамлар етарли. Муҳандислар орасида педагоглардан фарқли ўлароқ, ушбу қобилиятнинг ривожланиш тезлиги кам бўлган субъектлар кам бўлса ҳам, улар паст даражага эга бўлганларга қараганда кичикроқдир. Кўпгина муҳандислик талабалари ҳаракат қилиш керак бўлганда

ўзларининг ҳис-туйғуларини бошқаришлари мумкин, яъни бу касбий йўналиш ўзига хос хусусиятларининг намоён бўлишидир.

Умуман олганда, касбий камолот даражаси бўлажак педагогларда бўлажак муҳандисларга қараганда ўртачадан юқори. Бироқ, педагоглар ва бўлажак муҳандислар орасида ҳиссий ақлнинг ўртачадан юқори даражаси бўлган одамлар етарли.

Агар ишбилармон одамлар - муҳандислар учун бунга йўл қўйилса, "одам - одам" соҳасида ишлайдиган одамлар учун ҳиссий ақлнинг етарли даражада ривожланиши бу касбнинг талабидир. Шу билан бирга, агар муҳандис ўзининг ижтимоий ривожланишини, мартаба ўсишини режалаштирса, бу кўп жиҳатдан ижтимоий муҳит билан муваффақиятли ўзаро боғлиқдир, унда бу нафақат ривожланган когнитив қобилиятларни, балки етарлича ривожланган ҳиссий интеллектни, айниқса муҳандиснинг касбий субъектлик фаолияти бошланган тақдирда ҳам талаб этилади. Ҳамкасблари, қўл остидаги ходимлар, педагог касбини шаклланишида бошқарув менежмент билан алоқани бойитади. Эҳтимол, ушбу муаммоларни англаш педагогика менежментида янги йўналиш - ҳиссий бошқарувнинг пайдо бўлишини ҳам англатади.

Педагогнинг эмоционал онг босқичининг асоси сифатида касбий ақлий қобилиятнинг хусусиятлари билан чамбарчас боғлиқ.

Хулоса қилиб айтганда, таълим тараққиётни белгилайди, тарққиёт эса таълимни белгилайди шу нуқтаи назардан олиб қараганда таълим берувчи педагогнинг касбий хусусиятлари мактаб таълимини белгилаш билан бир қаторда келажак авлоднинг таълим олиши масаласидир. Олий таълим профессор ўқитувчилари ва таълим олувчи ёшларнинг давлат таълим стандартларини ўзлаштириш даражасига кенг маънода боғлиқ. Педагогик касбий фаолиятни шакллантиришда мутахассисларнинг етарли даражада таълим тарбия олишга маъсулиятни амалга ошириш эҳтимолдан ҳоли эмас.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ш.М.Мирзиёев “Биз буюк келажакимизни мард ва олий жаноб ҳалқимиз билан бирга курашимиз”
2. Жалолов А. Касб қандай танланади. – Т., 2010.-62-б.
3. Суннатов Р.И., Парпиев У. «Касбга йўналтириш маслаҳатлари: методлар, муаммолар, имкониятлар», Тошкент 2001 йил.
4. Қодиров К.Б. “Касб танлашга тайёргарликнинг психологик жиҳатлари ва касбий ташхис”, Тошкент 2001 йил
5. Бобохонов А., Махсумов А. Абдулла Авлонийнинг педагогик фаолияти ва таълим-тарбия тугрисида фикрлари. -Тошкент: Уқитувчи, 1966.- 88 б.

6. Абдурахманова Р.Б. Становление профессиональной направленности педагогов и психологов Автореф. дис. ... канд. психол. наук. - Ташкент, 2005.- 22 с.
7. Асадов Ю.М. Индивидуально-психологические особенности учителя как факторы развития профессионализма Автореф. дис. ... канд. психол. наук. - Ташкент, 2007.-25 с.
8. Исмогилова Ф.С. профессиональный опыт специалистов и управление им в условиях формирования рыночной экономики. Автореф. дис. ...доктор, психол. наук. - Москва, 2000.-41 с
9. USAROV J. E. INKLYUZIV TA'LIMNING NAZARIY VA KONTSEPTUAL MASALALARI //INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL. – 2021. – Т. 1. – №. 02. – С. 37-46.
10. Usarov J. E. Formation Competence at Pupils as the Factor of Increase of Education's Efficiency //Theoretical & Applied Science. – 2017. – Т. 53. – №. 9. – С. 79-82.
11. Usarov J.E. O'quvchilarning malakasini shakllantirish Ta'lim samaradorligini oshirish omili sifatida // Nazariy va amaliy fan. - 2017. - Т. 53. - №. 9. - С. 79-82.
12. Usarov J. Using Teaching Methods for Development Student Competencies //International Journal of Progressive Sciences and Technologies. – 2019. – Т. 15. – №. 1. – С. 272-274.
13. Usarov J. E. Competent Approach for Teaching Physics in Secondary and Post-secondary Educational Institutions //Eastern European Scientific Journal. – 2016. – №. 3.
14. Ravshanov J. F. The importance of working with terms and concepts in teaching history. – 2020.
15. Ravshanov J. F. Some methods of working with historical concepts in history lessons //Международная научно-рецензируемая онлайн конференция «Современная психология и педагогика: проблемы, анализ и результаты. – 2020. – Т. 1. – №. 2. – С. 439-443.
16. Fayzullayevich R. J. FORMATION OF KEY COMPETENCIES IN HISTORY LESSONS.
17. Равшанов Ж. Ф. НЕКОТОРЫЕ МЕТОДЫ РАБОТЫ С ПОНЯТИЯМИ И ТЕРМИНАМИ НА УРОКАХ ИСТОРИИ //Science and Education. – 2020. – Т. 1. – №. Special Issue 4.
18. Fayzullayevich R. J. IMPORTANCE OF CLASSIFICATION OF HISTORICAL TERMS AND CONCEPTS.

19. Sharipova G. INTERPRETATION OF THE MEANING AND SIGNIFICANCE OF THE CONCEPTS OF "SELF-DEVELOPMENT" AND "DEVELOPMENTAL EDUCATION" IN SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL RESOURCES.

20. Mirzarahimova G. I. Pedagogical and Psychological Bases of Development of Educational Activity in Students //International Journal of Advanced Science and Technology. – 2020. – Т. 70217030.

21. Расулов А. Н. Инвестиционная привлекательность предприятия: сущность, необходимость и вопросы диагностики //Интернаука. – 2020. – №. 20-3. – С. 46-50.

22. Абдусаматова Ш. С. Ҳарбий хизматчиларни амалиётга тайёрлашнинг ижтимоий-психологик жиҳатлари //Ҳарбий фаолиятда психологик ва социологик хизматнинг тутган ўрни ҳамда роли” мавзусидаги республика илмий-амалий конференцияси. – 2020. – С. 25-28.

23. I.Qodirov (2020). Zamonaviy umumta'lim maktablari boshqaruvida rahbarlik mahorati va mas'uliyati. Xalq ta'limi, 55-60 bet

24. Маҳкамова Ш. Р. и др. ХАЗРАТ НАВОИЙНИНГ МУСИКИЙ ТАФАККУРИ //Science and Education. – 2020. – Т. 1. – №. Special Issue 4. – С. 215-222.

25. O'tayev A. Y. L. Zamonaviy ta'limda bo, lajak boshkng'ich sinf o, qituvchilarining siyosiy tarbiyasi //Science and Education. – 2020. – Т. 1.

26. Мухитдинова М. С. К ВОПРОСУ ОБ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ //Scientific progress. – 2021. – Т. 1. – №. 6.

27. Marsovich, B. R. (2020). Psychological influence of artificial intelligence on personality socialization. *ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL*, 10(12), 1727-1730.

28. Махкамова Ш. Р., Асадуллаева М. А. «ВЕЛИКИЙ ШЁЛКОВЫЙ ПУТЬ»: ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ КУЛЬТУР ЗАПАДА И ВОСТОКА В КОНТЕКСТЕ ПРОБЛЕМЫ МОДЕРНИЗАЦИИ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ //Science and Education. – 2020. – Т. 1. – №. Special Issue 4.

29. Ashurbek S. FINANCIAL SYSTEM AND FINANCIAL POLICY.

30. Gafurdjanovna B. L. MIXED EDUCATION AS A MODERN PRODUCT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE //International Engineering Journal For Research & Development. – 2020. – Т. 5. – №. 8. – С. 5-5.

31. Бурханов А. А. Методика изучения вопросительных предложений: "Современный русский язык" для филологов-русистов. – 1993.

32. Yuldoshev O. TECHNOLOGY-CENTERED CIVILIZATION: GENESIS, DEVELOPMENT PROSPECTS.

33. I.Qodirov (2020). Zamonaviy umumta'lim maktablari boshqaruvida rahbarlik mahorati va mas'uliyati. Xalq ta'limi, 55-60 bet

34. Махкамова Ш. Р., Асадуллаева М. А. «ВЕЛИКИЙ ШЁЛКОВЫЙ ПУТЬ»: ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ КУЛЬТУР ЗАПАДА И ВОСТОКА В КОНТЕКСТЕ ПРОБЛЕМЫ МОДЕРНИЗАЦИИ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ //Science and Education. – 2020. – Т. 1. – №. Special Issue 4.

References

1. Sh.M.Mirziyoev "We build our great future together with our brave and noble people"
2. Jalolov A. How to choose a profession. - T., 2010.-62-p.
3. Sunnatova R.I., Parpiev U. "Career guidance: methods, problems, opportunities", Tashkent, 2001.
4. Qodirov K.B. "Psychological aspects of career choice and professional diagnosis", Tashkent, 2001
5. Boboxonov A., Maxsumov A. Abdulla Avloni's views on pedagogical activity and education. -Tashkent: Teacher, 1966.- 88 p.
6. Abdurakhmanova RB Formation of the professional orientation of teachers and psychologists Avtoref. dis. ... Cand. psychol. sciences. - Tashkent, 2005.-22 p.
7. Asadov Yu.M. Individual psychological characteristics of a teacher as factors in the development of professionalism Avtoref. dis. ... Cand. psychol. sciences. - Tashkent, 2007.-25 p.
8. Ismogilova F.S. professional experience of specialists and their management in the conditions of the formation of a market economy. Abstract of thesis. dis. ... doctor, psychol. sciences. - Moscow, 2000.-41 s
9. USAROV J. E. THEORETICAL AND CONCEPTUAL ISSUES OF INCLUSIVE EDUCATION // INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL. - 2021. - Т. 1. - №. 02. - С. 37-46.
10. Usarov J. E. Formation Competence at Pupils as the Factor of Increase of Education's Efficiency // Theoretical & Applied Science. - 2017. - Т. 53. - №. 9. - S. 79-82.
11. Usarov J.E. Formation of students' skills as a factor in increasing the effectiveness of education // Theoretical and practical science. - 2017. - Т. 53. - №. 9. - P. 79-82.

12. Usarov J. Using Teaching Methods for Development Student Competencies // International Journal of Progressive Sciences and Technologies. - 2019. - T. 15. - №. 1. - C. 272-274.
13. Usarov J. E. Competent Approach for Teaching Physics in Secondary and Post-secondary Educational Institutions // Eastern European Scientific Journal. - 2016. - №. 3.
14. Ravshanov J. F. The importance of working with terms and concepts in teaching history. - 2020.
15. Ravshanov J. F. Some methods of working with historical concepts in history lessons // International scientific-peer-reviewed online conference "Modern psychology and pedagogy: problems, analysis and results. - 2020. - T. 1. - No. 2. - S. 439-443.
16. Fayzullayevich R. J. FORMATION OF KEY COMPETENCIES IN HISTORY LESSONS.
17. Ravshanov Zh. F. SOME METHODS OF WORK WITH CONCEPTS AND TERMS IN HISTORY LESSONS // Science and Education. - 2020. - T. 1. - No. Special Issue 4.
18. Fayzullayevich R. J. IMPORTANCE OF CLASSIFICATION OF HISTORICAL TERMS AND CONCEPTS.
19. Sharipova G. INTERPRETATION OF THE MEANING AND SIGNIFICANCE OF THE CONCEPTS OF "SELF-DEVELOPMENT" AND "DEVELOPMENTAL EDUCATION" IN SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL RESOURCES.
20. Mirzarahimova G. I. Pedagogical and Psychological Bases of Development of Educational Activity in Students // International Journal of Advanced Science and Technology. - 2020. - T. 70217030.
21. Rasulov AN Investment attractiveness of the enterprise: essence, necessity and diagnostic issues // Internauka. - 2020. - No. 20-3. - S. 46-50.
22. Abdusamatova Sh. C. Socio-psychological aspects of military service training // Republican scientific-practical conference "The role and place of psychological and sociological service in military activity." - 2020. - C. 25-28.
23. I.Qodirov (2020). Leadership skills and responsibility in the management of modern secondary schools. Public Education, pp. 55-60
24. Mahkamova Sh. R. and dr. MUSICAL THINKING OF HAZRAT NAVOI // Science and Education. - 2020. - T. 1. - №. Special Issue 4. - S. 215-222.
25. Utayev A. Y. L. Political education of teachers in modern education // Science and Education. - 2020. - T. 1.

26. Mukhitdinova MS TO THE QUESTION ABOUT THE ORGANIZATION OF THE INDEPENDENT-COGNITIVE ACTIVITIES OF STUDENTS // Scientific progress. - 2021. - T. 1. - No. 6.

27. Marsovich, B. R. (2020). Psychological influence of artificial intelligence on personality socialization. ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL, 10 (12), 1727-1730.

28. Makhkamova Sh. R., Asadullaeva MA "THE GREAT SILK ROAD": INTERACTION OF CULTURES OF THE WEST AND THE EAST IN THE CONTEXT OF THE PROBLEM OF MODERNIZATION OF MUSICAL EDUCATION IN UZBEKISTAN // Science and Education. - 2020. - T. 1. - No. Special Issue 4.

29. Ashurbek S. FINANCIAL SYSTEM AND FINANCIAL POLICY.

30. Gafurdjanovna B. L. MIXED EDUCATION AS A MODERN PRODUCT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE // International Engineering Journal For Research & Development. - 2020. - T. 5. - №. 8. - S. 5-5.

31. Burkhanov A. A. Method of studying interrogative sentences: "Modern Russian language" for philologists-Russianists. - 1993.

32. Yuldoshev O. TECHNOLOGY-CENTERED CIVILIZATION: GENESIS, DEVELOPMENT PROSPECTS.

33. I.Qodirov (2020). Leadership skills and responsibility in the management of modern secondary schools. Public Education, pp. 55-60

34. Makhkamova Sh. R., Asadullaeva MA "THE GREAT SILK ROAD": INTERACTION OF CULTURES OF THE WEST AND EAST IN THE CONTEXT OF THE PROBLEM OF MODERNIZATION OF MUSICAL EDUCATION IN UZBEKISTAN // Science and Education. - 2020. - T. 1. - No. Special Issue 4.